

РОЗВИТОК ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ВИШУ ЗАСОБАМИ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ

DEVELOPMENT OF FOREIGN LANGUAGE COMPETENCE OF HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENT LECTURERS BY THE MEANS OF INFORMAL EDUCATION

У структурі іншомовної компетентності фахівця більшість дослідників схильні виділяти іншомовну професійну компетентність, іншомовну соціокультурну компетентність, іншомовну комунікативну компетентність, втім ці компоненти не існують ізольовано, скоріше у структурі навчально-професійної діяльності фахівця вони виступають як взаємодоповнюючі елементи.

Інтерактивні методи навчання іноземної мови (формування іншомовної комунікативної компетентності) як яскраве втілення інноваційних дидактичних методів в цій галузі, дозволяє уникнути недоліків використання традиційних методів навчання (спрямованих на розвиток чотирьох видів мовленнєвої діяльності: читання, спілкування, письмове спілкування та переклад), а саме сприяє підвищенню академічної мотивації студентів та поживленню їх інтересу до навчання іноземної мови. При цьому під інтерактивним навчанням автори розуміють таку організацію спільної групової та самостійної навчальної діяльності студентів, що спрямована на розвиток умінь та навичок мовлення при виконанні різних соціальних ролей студентами в процесі оволодіння іноземною мовою. Нами встановлено, що іншомовна компетентність фахівця певної галузі являє собою особистісно детерміновану спроможність розв'язувати певний клас професійних завдань, використовуючи при цьому знання, отримані при вивченні іноземної мови, або із використанням засобів, що були отримані в процесі оволодіння іноземною мовою. В процесі дослідження виділено основні рівні оволодіння іноземною мовою викладачами вишу згідно європейських рекомендацій з мовної освіти (елементарне володіння, самостійне та вільне володіння), кваліфікаційні характеристики даних рівнів, мовні компетенції продвинутого рівня (діапазон, точність, біглість, взаємодія, зв'язність) тощо. Підкреслюємо, що неформальна освіта може стати чи не єдиним засобом розвитку іншомовної компетентності (на пороговому продвинутому рівні) викладачів сучасного вишу у процесі їх професійної діяльності. Надалі перспективним виступає урізноманітнення форм, методів та засобів розвитку іншомовної компетентності у процесі професійної діяльності науково-педагогічного працівника.

Ключові слова: іншомовна компетентність, неформальна освіта, викладач вишу, рівень, характеристика, компетенція.

In the structure of foreign language competence of higher educational establishment lecturers, most researchers tend to allocate foreign language professional competence, foreign language socio-cultural competence, foreign language communicative competence, however, these components do not exist in isolation, but rather in the structure of professional specialization they act as integrated elements.

The interactive methods of teaching a foreign language (forming a foreign language communicative competence) as a bright implementation of innovative didactic methods in this area let avoid the disadvantages of using traditional teaching methods (aimed at the development of four types of language activities: reading, speaking, written and listening) increase academic motivation of students and revitalize their interest in learning a foreign language. At the same time, under interactive learning, the authors understand such organization of joint group and individual academic activities of students, aimed at developing skills in performing various social roles by students in the process of mastering a foreign language.

We have established that the foreign language competence of a higher educational establishment lecturers in a particular social or academic sphere is a personally determined ability to solve certain professional tasks using the knowledge gained during the study of a foreign language or using the skills obtained in the process of mastering a foreign language. In the course of the research, the main levels of mastering the foreign language by the teachers are highlighted in accordance with the European guidelines on language education (elementary, intermediate and advanced), qualification characteristics of these levels, language competences of the advanced level (range, accuracy, fluency, interaction, connection), etc. . We emphasize that informal education may become the only means of developing foreign competence (at the advanced level) of lectures of modern higher education in the process of their professional activity. In the future, the diversity of forms, methods and means of development of foreign competence in the process of professional activity of scientific and pedagogical workers is regarded to be perspective and promising.

Key words: foreign language competence, informal education, higher education, level, characteristic, competence.

УДК 316.77-057.87:81+378.091.2

Ябурова О.В.,
канд. пед. наук,
доцент кафедри теорії і практики
початкової освіти
ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет»

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Вважаємо, що викладач сучасного вітчизняного вишу, що працює в умовах глобальної відкритої наукової спільноти, повинен володіти іноземною мовою в тому числі як засобом комунікації у процесі плідної взаємодії та співробітництва з іншими учасниками даної спільноти. Для здійснення процесу міжкультурної академічної та дослідницької комунікації на

високому професійному рівні наша держава прийняла та схвалила стандартизований підхід до розуміння рівня володіння іноземною мовою і змістового описання основних компетенцій його носіїв.

Зміст Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти свідчить про те, що в стратегічному аспекті розвиток сучасної вітчизняної вищої освіти обумовлюють процеси, що пов'язані з формуванням

професійної компетентності фахівця, невід'ємною складовою якої виступає іншомовна компетентність. Реалізацію даного важливого напрямку в межах ВНЗ (незалежно від конкретної спеціальності та спеціалізації, обраної освітньої програми тощо) повинна забезпечувати іншомовна освіта у як цілісний, системний та неперервний педагогічний процес, основною метою якого виступає професійну підготовку майбутніх фахівців змістом і методами іноземної мови [3, с. 132–137].

У рекомендаціях Британської ради «English for Specific Purposes (ESP). National Curriculum for Universities» що присвячені навчанню англійської мови з метою подальшого професійного спілкування, йдеться про певні уніфіковані складники змісту для інтерактивного навчання англійської (з опором на які в подальшому має формуватися система відповідних знань, вмінь та навичок, а інакше кажучи іншомовних професійних компетенцій фахівців), а саме: 1) сфера спілкування, теми, ситуації; 2) мовний матеріал; 3) мовленнєвий матеріал; 4) країнознавчі, лінгвокраїнознавчі і мовні знання; 5) мовленнєві навички; 6) вміння писемного мовлення; 7) уміння пошуку та переробки інформації [6, с. 7–8].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Закордонні дослідники зазначають, що інтерактивні методи навчання іноземної мови (формування іншомовної комунікативної компетентності) як яскраве втілення інноваційних дидактичних методів в цій галузі, дозволяє уникнути недоліків використання традиційних методів навчання (спрямованих на розвиток чотирьох видів мовленнєвої діяльності: читання, спілкування, письмове спілкування та переклад), а саме сприяє підвищенню академічної мотивації студентів та похваленню їх інтересу до навчання іноземної мови. При цьому під інтерактивним навчанням автори розуміють таку організацію спільної групової та самостійної навчальної діяльності студентів, що спрямована на розвиток умінь та навичок мовлення при виконанні різних соціальних ролей студентами в процесі оволодіння іноземною мовою [5, с. 72–73].

Як вважає І. Ставицька, аналіз змісту, особливостей та місця поняття іншомовної компетентності фахівця у семантичній структурі сучасної лінгводидактики, свідчить що більшість дослідників схильна розглядати дану дефініцію в якості особистісно детермінованої спроможності фахівця розв'язувати певний клас професійних завдань, використовуючи при цьому знання, отримані при вивченні іноземної мови, або із використанням засобів, що були отримані в процесі оволодіння іноземною мовою; при цьому іншомовна професійна компетентність фахівця характеризується сукупністю як загальних, так і спеціальних знань, умінь і навичок, психологічною готовністю студентів брати участь у комунікації з представниками інших лінгвоетнокультур [4].

Підґрунтя для подальшого формування іншомовної компетентності фахівців закладається через наявність у них необхідних для подальшої діяльності знань, досвіду вирішення іншомовних проблемно-пізнавальних завдань та внутрішніх психічних ресурсів, що слугують для швидкого прийняття ефективних рішень в процесі діяльності, особливо за умови обмеженості в часі. Дані чинники, виступаючи базовими компонентами іншомовної компетентності фахівця науково-педагогічної галузі, в подальшому неодмінно дозволяють ним успішно витримати конкуренцію на вільному та глобальному ринку праці та посісти гідне місце не тільки у автентичному для них суспільстві, але й у світовому співтоваристві.

У структурі іншомовної компетентності фахівця більшість дослідників схильні виділяти іншомовну професійну компетентність, іншомовну соціокультурну компетентність, іншомовну комунікативну компетентність, втім ці компоненти не існують ізольовано, скоріше у структурі навчально-професійної діяльності фахівця вони виступають як взаємодіючі елементи.

На думку D. Grebow [7], неформальне знання може існувати лише в свідомості його носія та є продуктом його свідомості. Тож, отримання цього знання є припустимим лише у разі зустрічі та безпосереднього спілкування з його носієм. Тобто неформальне знання може бути в тому числі результатом неформального спілкування чи неформального навчання. Дослідження генези неформальної освіти за кордоном та суперечності між формальною та неформальною освітою, зазначає, що на початку становлення неформальної освіти її критика була надмірною, та подекуди не зовсім конструктивною, такою, що не висувала певних альтернатив. Сучасна гуманістична психологія як науковий напрямок у закордонній психології, психологічному консультуванні та психотерапії, замість традиційних взірців навчання запропонував гуманістичний підхід у власній парадигмі навчання.

Як зазначає С. Rogers [9], засновник та один із лідерів гуманістичної психології як наукового напрямку у закордонній психології, психологічному консультуванні та психотерапії, даний підхід заснований на добровільному навчанні, що передбачає його свідоме прийняття, та спирається на потреби та досвід тих, хто навчається, поважне ставлення до них як до окремих унікальних індивідуальностей, розподіл відповідальності за процес та результати навчання серед усіх членів групи, що приймають участь у навчанні, критичну рефлексію знань, віри, цінностей та поведінки у суспільстві, самокероване навчання та взаємодії між навчанням та діяльністю на основі циклічного принципу.

Від початку свого становлення як дидактичної системи неформальна освіта співвідносилась виключно із формальною шкільною освітою та неформальним навчанням на різноманітних курсах,

програмах, семінарах тощо. V. Marsick та K. Watkins, відштовхуючись від форм та видів навчання в межах окремих організацій, вважають, що до неформальної освіти можна відносити власне неформальну, тобто таку, що не є організованою формально, не фінансується бюджетами певних рівнів, або певними організаціями, установами тощо [8]. Згодом неформальну освіту почали визначати спираючись на автодидактику та самонавчання з наголосом на самоусвідомлення та самовизначення учня по відношенню до змістових та організаційних особливостей навчання.

Аналізуючи досвід провадження неформальної освіти за кордоном, Е. Бабаєва виділяє наступні його суб'єктні характеристики: орієнтація на конкретні освітні запити різноманітних соціальних, професійних, демографічних груп населення; стурбованість відносно окремих конкретних категорій осіб; відсутність примусового характеру, ґрунтується на власній мотивації учасників; значний особистісний сенс навчання; внутрішня відповідальність осіб, що навчаються, за результат освітньої діяльності; розвиток в процесі навчання якостей особистості, що забезпечують створення сприятливих передумов для належного особистого життя, а також успішна участь у суспільному та трудовому житті; забезпечення можливості кращого розуміння та, за умови необхідності, зміни структури оточуючої учасників освітнього процесу соціальної дійсності; розвиток мобільності в умовах сучасного оточуючого світу, що швидко змінюється; гнучкість в організації та методах навчання; високий рівень активності учасників освітнього процесу; самооцінка учасниками освітнього процесу отриманих результатів на основі значимих для них критеріїв; побудова взаємовідносин між тими, хто вчиться, та тим, хто навчає, на основі взаємної поваги, демократичній культурі, культурі участі учасників освітнього процесу тощо [2].

У сучасному контексті під неформальною освітою, на думку І. Бірюкової, можна розуміти взагалі будь-яку освіту, яка реалізується поза системою формального базового, додаткового та інших видів формальної освіти. Наявність або набуття неформальної освіти не обов'язково підтверджується відповідним свідоцтвом, дипломом, атестатом тощо; відповідно, заклади, або особи, що займаються наданням послуг неформальної освіти, не зобов'язані проходити процедуру ліцензування, акредитації у відповідних вповноважених органів державної або місцевої влади та мати в наявності державні ліцензії, акредитаційні сертифікати та інші документи, що підтверджують правомірність ведення окремих освітніх програм та курсів неформальної освіти [1].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У контексті нашого дослідження під викладачами вишу ми розуміємо фахівців немовних спеціальностей із науковим ступенем

кандидата (доктора наук), оскільки статистично саме вони складають переважну більшість серед науково-педагогічних працівників вітчизняних ВНЗ. Ця особливість обумовлює низку дидактичних чинників у формуванні іншомовної компетентності даної категорії осіб: з одного боку, викладачі мають певний вже мають рівень іншомовної компетентності, оскільки вивчали іноземну мову під час отримання вищої освіти, навчання в аспірантурі та складалі кандидатські іспити з іноземної мови, користувались іноземними науковими джерелами під час написання дисертаційних робіт та мають певний досвід іншомовної міжкультурної комунікації зі своїми колегами із за кордону. З іншого, боку їх знання іноземної мови є переважно звуженими та однорідно спрямованими, вони потребують модернізації, поглиблення та актуалізації. Тобто мова йде саме про розвиток іншомовної комунікації як системи знань, вмінь та навичок викладачів вишу.

Зазначимо, що за специфікою своєї професійної діяльності науково-педагогічні працівники (педагогічна, наукова та виховна діяльність, наявність власної родини, проходження стажувань, участь у конференціях), вони з одного боку суттєво обмежені у часі, з іншого боку у виборі форм розвитку іншомовної компетентності. Отже традиційна, формальна освіта, навіть у розмаїтті її форм та методів розвитку іншомовної компетентності не виступає ефективною стратегією при використанні у викладацькій цільовій аудиторії. Таким чином, неформальна освіта може стати чи не єдиним засобом розвитку іншомовної компетентності викладачів сучасного вишу у процесі їх професійної діяльності.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Відповідно до теми нашого дослідження, його метою є здійснення всебічного аналізу необхідних підстав, особливостей та критеріїв розвитку іншомовної компетентності викладачів вишу засобами неформальної освіти. Для цього вважаємо за необхідне розв'язати наступні завдання дослідження: 1) здійснити теоретико-методологічний аналіз наукової проблеми розвитку іншомовної компетентності; 2) виділити та описати основні характеристики та параметри становлення іншомовної компетентності викладачів вітчизняних вишів; 3) проаналізувати теорію та історію становлення неформальної освіти та спроектувати перспективні напрямки її подальшого розвитку в тому числі у системі вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Рекомендації Ради Європи «Common European Framework of Reference: Learning, Teaching, Assessment» систематизує підходи до викладання іноземної мови і стандартизує оцінки рівня володіння іноземною мовою. Даний документ включає стандартну термінологію, загальну систему одиниць та базових понять з метою опису предмету та програми вивчення, системі сертифікації тощо.

В основу даної системи, що розроблена Радою стандартизації володіння мовою, покладено діяль-нісний підхід, який передбачає розуміння користувачів та осіб, що вивчають мову, як суб'єктів соціально спрямованої діяльності, членів суспільства, що вирішують різноманітні задачі в певних умовах, в певних ситуаціях, в певних сферах діяльності. Зокрема, мовленнєва діяльність здійснюється в більш розгорнутому соціальному контексті та передбачає використання якомога ширшого діапазону особистісних характеристик людини (когнітивні, емоційні та вольові ресурси) як суб'єкта суб'єкта даної діяльності. В процесі вивчення іноземної мови людина, яка її вивчає, забезпечує вирішення мовних та мовленнєвих задач у різноманітних умовах з урахуванням різного роду обмежень, і реалізується у видах активності та процесах, що спрямовані на породження та сприйняття інформації, у зв'язку з певними темами та сферами спілкування та із застосуванням відповідних комунікативних стратегій.

У питаннях та підходах до вивчення іноземних мов Ради Європи визначальною вбачається концепція мультілінгвізму та полікультурності. Формування багатомовної комунікативної компетенції передбачає використання усього мовного досвіду людини, взаємозв'язок та взаємодію мов, вільне використання власної мовленнєвої компетентності для забезпечення успішної комунікації у конкретній ситуації спілкування із конкретним співрозмовником.

В процесі розробки європейської системи рівнів володіння іноземною мовою, на основі досліджень, проведених у різні часи у різних країнах, із перманентною апробацією методик викладання на практиці, було виділено шість основних рівнів, що являють собою варіації більш високих та більш низьких

підрівнів у класичній трьохступеневій системі (базовий, середній та поглиблений рівень). Схема рівнів побудована за принципом ступеневого поступового розгалуження, містить детальний опис рівнів та підрівнів та представлена у Таблиці 1.

Таблиця 1

Трьохступенева європейська система рівнів володіння іноземною мовою

Рівні	Підрівні
А Елементарне володіння (Basic User)	A1 Рівень «виживання» (Breakthrough)
	A2 Передпороговий рівень (Waystage)
В Самостійне володіння (Independent User)	B1 Пороговий рівень (Threshold)
	B2 Пороговий продвинутий рівень (Vantage)
С Вільне володіння (Proficient User)	C1 Рівень професійного володіння (Effective Operational Proficiency)
	C2 Рівень досконалого володіння (Mastery)

Впровадження загальноєвропейської системи рівнів володіння мовою передбачає формулювання дескрипторів, які сприяють чіткому розумінню усіма учасниками навчального процесу складових та модулів навчання, об'єктивних критеріїв оцінювання навчальних досягнень та кваліфікаційних характеристик. В узагальненому вигляді рівні володіння, їх підрівні та відповідні ним кваліфікаційні характеристики представлені у Таблиці 2.

Таблиця 2

Підрівні володіння іноземною мовою та їх кваліфікаційні характеристики

Рівні	Підрівні	Кваліфікаційні характеристики підрівнів
Елементарне володіння (А)	A1	Розуміння та здатність вживати в процесі мовлення знайомі фрази та висловлення, що необхідні для виконання конкретних задач. Змога представляти себе або інших, змога задавати питання про місце проживання, коло знайомств, майно та відповідати на них. Спроможність брати участь у нескладній розмові, якщо співрозмовник розмовляє повільно та чітко и в змозі повторити та допомогти.
	A2	Розуміння окремих речень та висловів, що часто повторюються, та пов'язані із основними сферами життя (наприклад, основні відомості про себе і членів своєї сім'ї, покупках, працевлаштуванні і т.п.). Спроможність вирішувати задачі, пов'язані із простим обміном інформацією на знайомі або побутові теми. У простих реченнях можу розповісти про себе, своїх рідних та близьких, описати основні аспекти повсякденного життя.
Самостійне володіння (В)	B1	Розуміння основних ідей чітких повідомлень, зроблених літературною мовою на різні теми, що типово виникають на роботі, навчанні, відпочинку і т.п. Змога спілкуватися в більшості ситуацій, які можуть виникнути під час перебування в країні, мова якої вивчається. Спроможність скласти зв'язне повідомлення на відомі або особливо цікаві теми. Спроможність описувати враження, події, очікування, прагнення, висловлювати та обґрунтовувати свою думку та плани на майбутнє
	B2	Розуміння загального змісту складних текстів на абстрактні та конкретні теми, втому числі вузькоспеціалізовані тексти. Спроможність розмовляти достатньо швидко та спонтанно, щоб постійно спілкуватися із носіями мови без особливих ускладнень для будь-якої зі сторін. Вміння робити чіткі, детальні сповіщення на різні теми та висловлювати свій погляд на основну проблему, показувати переваги та недоліки різних думок.

Рівні	Підрівні	Кваліфікаційні характеристики підрівнів
Вільне володіння (C)	C1	Розуміння значних за обсягом складних текстів на різну тематику, розпізнавання прихованого змісту. Наявність спонтанного мовлення в швидкому темпі, не відчуваючи при цьому ускладнень із добором слів та висловів. Гнучкість та ефективність використання мови для спілкування у науковій та професійній діяльності. Спроможність створювати точне, детальне, гарно побудоване сповіщення на складну тему, демонструючи при цьому володіння моделями організації тексту, засобами зв'язку а об'єднанням його елементів.
	C2	Розуміння практично будь-якого усного чи письмового повідомлення, змога скласти зв'язний текст, опираючись на декілька усних чи письмових джерел. Спонтанне мовлення з високим темпом та високим ступенем точності, підкресленням відтінків значень навіть у самих складних випадках.

Таблиця 3

Мовні компетенції порогового продвинутого рівня (B2) та їх характеристики

Діапазон	Володіння достатнім словарним запасом, який дозволяє описувати дещо, висловлювати точку зору із загальних питань без явного пошуку необхідного вислову. Вміння використовувати складні синтаксичні конструкції.
Точність	Наявність достатньо високого рівня контролю граматичної вірності. Відсутність помилок, що можуть призвести до нерозуміння, та спроможність виправити більшість власних помилок.
Біглість	Спроможність породжувати висловлювання певної тривалості із достатньо рівним темпом. Можливість демонструвати коливання при доборі висловів чи мовних конструкцій, проте помітно тривалих пауз у мовленні небагато.
Взаємодія	Спроможність починати бесіду, вступати у бесіду у необхідний момент і закінчувати бесіду, хоча іноді ці дії характеризуються певною незграбністю. Здатність приймати участь у бесіді на знайому тему, підтверджуючи своє розуміння предмету розмови, запрошуючи інших до участі і т.д.
Зв'язність	Здатність використовувати обмежену кількість засобів зв'язку для сполучення окремих висловлень у цілісний текст. Разом з тим, у бесіді в цілому наявні окремі переходи від теми до теми.

Таблиця 4

Основні знання, вміння та навички за напрямками оволодіння іноземною мовою на пороговому продвинутому рівні (B2)

Напрямок	Складові напрямку	Відповідні знання, вміння та навички
Розуміння	Аудіювання	Розуміння розгорнутої доповіді та лекції та навіть складної аргументацію, що в них міститься, якщо тематика цих виступів є достатньо знайомою. Розуміння майже усіх новин та репортажів про поточні події. Розуміння змісту більшості фільмів, якщо їх герої розмовляють літературною мовою.
	Читання	Розуміння статей та повідомлень із сучасної проблематики, автори яких займають особливу позицію чи висловлюють окрему точку зору. Розуміння сучасної художньої прози.
Говоріння	Диалог	Вміння без підготовки досить вільно брати участь у діалогах із носіями мови, що вивчається. Вміння брати активну участь у дискусії із знайомої проблематики, обґрунтування та відстоювання власної точки зору.
	Монолог	Спроможність зрозуміло та ґрунтовно висловлюватися з широкого кола питань, що цікавлять. Здатність пояснити власну точку зору з актуальної проблеми, висловлюючи усі схвальні та заперечні аргументи.
Письмо	Письмо	Здатність писати зрозумілі розгорнуті повідомлення з широкого кола питань, що цікавлять. Вміння писати есе чи доклади, висвітлювати питання або аргументувати точку зору схвально або заперечно. Вміння писати листи, виділяючи ті події та враження, які є особливо важливими.

Таблиця 5

Міжнародні іспити для підтвердження рівня B2 (рекомендовані МОН України)

Назва екзамену
IELTS
APTIS (British Council)
Cambridge English: First (FCE), Advanced (CAE), Proficiency CPE, Business Vantage (BEC Vantage), Business (Higher), Business Language Testing Service (BULATS)
Pearson Test of English (PTE) и Pearson EDEXCEL
Integrated Skills in English (ISE)
Test of English as Foreign Language (TOEFL)
English for Specific Purposes (LCCI)

З метою розширення кордонів міжнародного академічного співробітництва та підвищення престижу науково-педагогічних працівників Міністерством освіти і науки України було ухвалено та затверджено новий Порядок присвоєння звань науково-педагогічного працівника (професора та доцента) та введено в дію низку інших нормативно-правових документів забезпечувального характеру. Згідно даного Порядку, здобувачі вчених звань професора та доцента, повинні надати на розгляд Вченої ради вищого навчального закладу та Атестаційній колегії Міністерства освіти і науки України сертифікат, що відповідає Загальноєвропейським рекомендаціям з мовної освіти, на рівні не нижчим, ніж B2 (пороговий продвинутий рівень). Опис мовних компетенцій, що відповідають даному рівню володіння іноземною мовою, та їх характеристик, представлено у Таблиці 3.

Для вибору конкретних цілей навчання особі, що навчається, необхідно якомога глибше розуміння аспектів володіння мовою на різних рівнях. В цьому випадку доцільним є використання методу самооцінки у вигляді контент-аналізу самозвітів осіб, що навчаються про власні знання, вміння та навички за основними мовленнєвими напрямками оволодіння іноземною мовою, результати якого представлені у Таблиці 4.

Даний рівень може бути підтверджений результатами складання різноманітних мовних іспитів, що впроваджені європейськими освітніми синдикатами та приведені у відповідність до єдиного стандарту вимог до володіння іноземною мовою та відповідних даному рівню компетенцій. У Таблиці 5 представлені основні міжнародні іспити, що рекомендовані МОН України для підтвердження рівня B2 володіння іноземною мовою здобувачем вченого звання.

Висновки. За результатами проведеного дослідження можемо зробити наступні висновки: 1) встановлено, що іншомовна компетентність фахівця певної галузі являє собою особистісно детерміновану спроможність розв'язувати певний клас професійних завдань, використовуючи при цьому знання, отримані при вивченні іноземної мови, або із використанням засобів, що були отримані в процесі оволодіння іноземною мовою; 2) виділено основні рівні оволодіння іноземною

мовою викладачами вишу згідно європейських рекомендацій з мовної освіти (елементарне володіння, самостійне та вільне володіння), кваліфікаційні характеристики даних рівнів, мовні компетенції продвинутого рівня (діапазон, точність, біглість, взаємодія, зв'язність) тощо; 3) зазначено, що неформальна освіта може стати чи не єдиним засобом розвитку іншомовної компетентності (на пороговому продвинутому рівні) викладачів сучасного вишу у процесі їх професійної діяльності. Враховуючи те, що іншомовна компетентність наразі виступає суттєвою професійною характеристикою викладача вишу, надалі перспективним виступає урізноманітнення форм, методів та засобів її розвитку у процесі професійної діяльності науково-педагогічного працівника.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бирюкова И.К. Неформальное образование: понятие и сущность / И.К. Бирюкова // *Философия и методология образования*. 2012. № 3. С. 18–20.
2. Бабаева Э.С. История неформального образования за рубежом / Э.С. Бабаева // *Научно-практический журнал «Гуманизация образования»*. 2015. № 2. С. 132–137.
3. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / *Наук. ред. укр. вид. докт. пед. наук, проф. С.Ю. Ніколаєва*. К. : Ленвіт, 2003. 273 с.
4. Ставицька І.В. Іншомовна компетентність: місце дефініції у термінологічному полі сучасних наукових суджень / І.В. Ставицька // *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2013. № 4. С. 280–286.
5. *Communication strategies: psycholinguistic and sociolinguistic perspectives* / edited by G. Kasper and E. Kellerman. London and New York, 1997. 398 p.
6. *English for Specific Purposes (ESP)*. National Curriculum for Universities. Kyiv. : British Council, Ukraine, 2005. 107 p.
7. Grebow D. «At the Water Cooler of Learning» in Cross J., & Quinn C. «Transforming Culture: An Executive Briefing on the Power of Learning», Charlottesville: University of Virginia, 2002. P. 34–45.
8. Watkins K., Marsick V. *Informal and Incidental Learning in the Workplace*. London, 1990. P. 12.
9. Rogers C. My philosophy of interpersonal relationships and how it grew // *Journal of Humanistic Psychology*. 1973. № 13. P. 3–15.